



Šifra kandidata:

Državni izpitni center



JESENSKI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 2

Pisanje besedila na književno temo

Petek, 27. avgust 2004 / 60 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Izpitni poli so priloženi konceptni list in dva ocenjevalna obrazca.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro na označeno mesto zgoraj na tej strani, na ocenjevalna obrazca in na konceptni list.

V tej izpitni poli so trije odlomki z navodili za pisanje besedila na književno temo.

Napišite samo eno interpretacijo odlomka, vodeno ali samostojno.

Pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Naloge, pisane z navadnim svinčnikom, se točkujejo z nič (0) točkami. Pišite razločno. Če se zmotite, napačen zapis prečrtajte in napišite novega. Pisanje s samimi velikimi črkami (verzalkami) se točkuje z nič (0) točkami.

Na konceptni list pišite samo načrt. Načrt se ne upošteva pri ocenjevanju.

V razpredelnici označite z **x**, katero vrsto interpretacije boste pisali.

Vodena interpretacija	Samostojna interpretacija

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 8 strani.

a) VODENA INTERPRETACIJA

1. PREŽIHOV VORANC: SAMORASTNIKI (odlomek)

Prežihov Voranc: Samorastniki. Ljubljana: Klasje, 1993. 126.

MATI IN OTROCI

Soseska ni mogla razumeti, kako je Meta pri takem življenju in tolikih otrocih ohranila svojo lepoto; še potem, ko je zlegla že devet otrok, je bila še zmeraj zravnanana, gladkih lic, živih oči, le njene kretnje so zaradi neskončnega garanja postale manj gibčne.

Lepi so bili tudi vsi njeni otroci, vsi visoko zrasli, ravni, močni, žarečih oči, kar so vse imeli od nje. Metina samosvojost se je zmeraj bolj oprijemala otrok. Pri njih je bila mati vse, podoba očeta Ožbeja je le medlela v njihovih dušah in počasi popolnoma izginjala. Niso bili bojzljivi, ali ljudi so se izogibali in niso nikomur zaupali ter se vedli kot trdodučnejši. Če jih je kdo iz nagajivosti vprašal, čigavi so, so odgovarjali, ko so še komaj znali obračati jezik:

»Hudabivški pankrti smo!«

»Ali niste karniški?«

»To pa že kar!« so se neprijazno odrezali.

Zato jim je soseska po malem začela rekati tudi »samorastniki«. Ko so komaj zlezli iz gnezda, so morali že v službe za pastirje; pasli so po vseh belanskih globačah, po planinah Obirja, Pece, Olševe. Meta je vsakemu naredila za popotnico velik križ na čelo, pod pazduho pa mu je stisnila par novih cokel, ki jih je sama napravila za novega odhajača, za slovo pa mu je še rekla:

»Zdaj greš v boj za kruh! Ta boj bo težak, ali premagal ga boš, če ne boš pozabil, da si moj, da si Hudabivnikov ...«

In če se je odhajač cmeril, kar je pomenilo, da se čuti še nebogljenca in preslabotnega pred svetom, mu je mati rekla:

»Gal, ne pomaga nič, doma sta še dva, ki čakata na kruh.«

NAVODILA

- Besedilo umestite v književno obdobje ali v književno smer in povzemite odlomek.
- Na podlagi odlomka predstavite Meto, njene otroke in okoliščine, v katerih živijo. V predstavitvi uporabite poved iz odlomka, ki pove, zakaj morajo otroci že zgodaj od doma.
- Povzemite ugotovitve o književnih osebah in presodite, ali je Metina vzgoja otrok ustrezna. Ob primeru iz življenja napišite svoje mnenje o tem, kako otroci doživljajo ločenost od staršev.
- Svoje besedilo ustrezno členite, pri pisanju upoštevajte pravopisna in slovnična pravila ter slogovno ustreznost.

2. PREŽIHOV VORANC: BOJ NA POŽIRALNIKU (odlomek)

Prežihov Voranc: Boj na požiralniku. Ljubljana: Klasje, 1994. 64–65.

BEG IN VRNITEV

Tri dni ga je mati skrivala na podstrešju in dan na dan odlagala, povedati očetu resnico. Četrty dan pa je Dihur slučajno iskal nekaj na podstrešju in ga pri tej priliki odkril med cunjami.

Njegove oči so se sprašujoče zavrtale v pastirčka.

»Pobegnil sem!« se je začel izpovedovati mladi Dihur.

Oče ga ni vprašal niti besedice o vzroku, temveč ga je za lase potegnil na dvorišče, mu potegnil hlače na pete in ga začel neusmiljeno mlatiti. Ko je mladi Dihur prenehal vekati in je iz njegovih ust prihajalo le še slabotno grčanje, je iz veže planila Dihurka in z enim sunkom iztrgala otroka iz očetovih rok.

»Mene ubij, če hočeš!«

Do večera je ležal mladi Dihur nezavesten na klopi v veži. Mati ga je močila z vodo, njegovi bratci in sestrice pa so s preplašenimi očmi gledali vanj. Ko je prišel k sebi, je oče trdo ukazal:

»Vstani in pojdi z menoj!«

Mati je molčala. Deček je vedel, kaj to pomeni. Tiho je vstal in se odpravil na pot. Pri lesi se je ozrl nazaj na hišni prag, da bi videl mater, brate in sestrice. Potem se vso pot ni več ozrl.

Bosonogega in gologlavega, kakršen je pobegnil iz službe, je gnal oče nazaj k Osojniku. Pastir je korakal tri korake pred očetom in se tresel od mrzlice. Molčala sta vso pot, šele pri Osojnikovi lesi je oče rekel:

»Ko prideva v hišo, poklekni pred gospodarja ter ga prosi odpuščanja vpricho vseh ljudi!«

Pri Osojniku je bila družina zbrana pri malici.

Pastirčku se je stemnilo pred očmi od jeze in bolečin. Kakor zgubljen je obstal sredi sobe.

»Poklekni!« je zapovedal oče in ga potisnil na kolena.

Pastirček je pokleknil in sklenil roke kakor k molitvi ter krčevito zaihtel, spregovoriti pa ni mogel.

»Prosi!«

Med ihtenjem so se slišale pretrgane besede:

»Odpustite mi in vzemite me nazaj, nikoli več ne bom tega storil!«

Nato ga je popadel jok.

lesa – plot, ograja

NAVODILA

- Besedilo umestite v književno obdobje ali v književno smer in povzemite odlomek.
- Na podlagi odlomka označite mladega Dihurja in njegove starše. V oznaki uporabite poved iz odlomka, ki pove, kako je sin doživel vrnitev h gospodarju.
- Povzemite ugotovitve o književnih osebah in napišite svoje mnenje o očetovem in sinovem ravnanju.
- Ob primeru iz življenja presodite, kakšni vzgojni ukrepi so učinkoviti danes.
- Svoje besedilo ustrezno členite, pri pisanju upoštevajte pravopisna in slovnična pravila ter slogovno ustreznost.

b) SAMOSTOJNA INTERPRETACIJA

SIMON JENKO: TILKA (odlomek)

Simon Jenko: Tilka. Ljubljana: Klasje, 1994. 119–120.

Tako v čutu dovršenega možaka koraka Tilka naprej; vogle rute, ki jih je v vasi skrtil, zopet pokaže iz žepa in slamnik bolj na stran glave pomakne. Še enkrat se pazno ozre na obe strani po cesti, in nikjer ni žive duše čutiti. Pripogne se in pobere kamen. Če zadenem ta hrast, si misli sam pri sebi, pa mi bo vse po sreči steklo. Nameri na debelo drevo, katero si je za tarčo izbral, pa v tem hipu mu zobje popustijo pipo in roka, ki hiti pipo lovit, je kamen zanesla daleč od zaznamovanega hrasta.

Zdaj nič ne velja, pravi Tilka, zdaj pa, če onega–le v treh bartih zadenem (zbere si drug hrast), pa bom dobro opravil. Vrže, pa zgrešil je drevo; še enkrat, pa zopet ga ne zadene. Medtem se je hrastu že tako približal, da mu roka ni mogla več zanesti. Vrže kamen vanj, da votlo zagrmí, ga pobere še in še in ga buta ob hrast. To ga nekoliko pomiri, akoravno mu vest očita, da bi bil moral zmeraj na enem mestu ostati. Vendar z novega vedeževanja pričenjati noče, pregovarja se, da je to tako prazna in če bi utegnilo kaj pomeniti, je pa v tretje vendar zadel drevo in potem še večkrat zaporedoma.

Gozd se začne bolj svetiti in na prijaznem griču ne več daleč se pokaže P–ška cerkev. Neznana moč je morala biti v tem pogledu, ker Tilkova pipa se ga tako zboji, da se, čeravno tobak še ni do dna pogorel, vendar zdajci skrrije v žep. Ta zgled boječnosti posname tudi ruta, ki je le po hosti imela toliko srčnosti, gledati iz žepa. Tilka strese tobak, kar ga je bilo še v žepu, po travi, pogleda še enkrat materini dvajsetici, ju dene potem vsako v en žep in koraka proti P–. Včasih se ukrade roka iz žepa, kjer je dvajsetico stiskala, in poteguje kvišku hlače, ki vendar svojeglavo kmalu niže zlezejo. Kolikor bolj se Tilka P– približuje, toliko tesneje mu je pri srcu in dasiravno si takrat, kadar si je svest, da ga nihče ne čuje, poskuša z žvižganjem ali celo s petjem srčnost dajati, se vendar na njegovem globokem dihanju pozna, da ta pripomoček ni tako gotov zoper boječnost kakor orehove lupine zoper nahod.

v treh bartih – v treh poskusih
biti si svest – zavedati se

NAVODILA

Besedilo umestite v književno obdobje ali v književno smer in **povzemite odlomek**. **Izberite problem** oziroma prvino odlomka in ga/jo **razložite**. **Razlago utemeljite** s primerom iz odlomka. **Povzemite ugotovitve** in **napišite svoje mnenje** o problemu oziroma prvini v odlomku ter na splošno. **Mnenje utemeljite** s primerom iz lastnih ali tujih izkušenj ali iz kakega drugega književnega besedila. Svoje besedilo ustrezno členite, pri pisanju upoštevajte pravopisna in slovnična pravila ter slogovno ustreznost. Interpretacijo lahko tudi izvorno naslovite.

